

Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării
Școala Doctorală de Științe Politice și ale Comunicării
Specializarea Științe Politice

**MECANISME DE COOPERARE ȘI POLITICI
ENERGETICE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI
VECINĂTATE**

- Rezumat-

**Coordonator științific: Prof. Univ. Dr. Vasile BOARI
Doctorand: Anca Cristina SINEA**

CUPRINS

LISTA FIGURILOR ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

LISTA TABELELOR ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

ANEXE ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

ABREVIERI ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1. INTRODUCERE ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1. RELEVANȚA TEORETICĂ ȘI POLITICĂ A CERCETĂRII.....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2. CONSIDERAȚII METODOLOGICE GENERALE .....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

3. STRUCTURA LUCRĂRII .....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2. COOPERAREA REGIONALĂ – O PERSPECTIVĂ TEORETICĂ ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1. COOPERARE REGIONALĂ – FUNDAMENTARE TEORETICĂ .....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1.1. REGIUNE, REGIONALISM ȘI REGIONALIZARE ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.2. REGIONALISMUL ÎN PERSPECTIVĂ ISTORICĂ ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.3. ACTORI ÎN REGIONALISM ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.4. VECTORII REGIONALISMULUI ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

2. PROIECTAREA INTERESULUI NAȚIONAL LA NIVELUL PLATFORMELOR DE COOPERARE REGIONALĂ ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

3. COOPERAREA REGIONALĂ ÎN DOMENIUL ENERGIEI (I) ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1. REȚEAUA ENERGETICĂ TRANSEUROPEANĂ – FUNDAMENTUL POLITICII ENERGETICE EUROPENE ȘI A COOPERĂRII ÎN DOMENIUL ENERGIEI .....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1.1 REȚELELE TRANSEUROPENE ENERGETICE (TEN-E). PRIMA GENERAȚIE (1996-1999) ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.2. REȚELELE TRANSEUROPENE ENERGETICE (TEN-E). A DOUA GENERAȚIE (2003) ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.3. REȚELELE TRANSEUROPENE ENERGETICE (TEN-E). A TREIA GENERAȚIE TEN-E (2006) ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.4. REȚELELE TRANSEUROPENE ENERGETICE (TEN-E). A PATRA GENERAȚIE TEN-E (2013). CORIDOARELE PRIORITARE ENERGETICE ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

2. COOPERAREA REGIONALĂ ÎN DOCUMENTELE STRATEGICE EUROPENE .....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2.1. STRATEGIA 2020 ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

2.2 STRATEGIA 2050 ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

2.3. STRATEGIA 2030 ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

2.4. STRATEGIA DE SECURITATE ENERGETICĂ ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

2.5. UNIUNEA ENERGETICĂ ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

2.6. PACHETUL DE IARNĂ ”O ENERGIE CURATĂ PENTRU TOȚI EUROPENII” ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

2.7. POZIȚIA ROMÂNIEI ÎN CONSILIUL EUROPEAN ÎN CE PRIVEȘTE PACHETUL DE IARNĂ ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

4. COOPERAREA REGIONALĂ ÎN DOMENIUL ENERGIEI (II) ..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1. COOPERAREA ENERGETICĂ REGIONALĂ ÎN CONTEXTUL MECANISMELOR CELUI DE-AL TREILEA PACHET ENERGETIC.....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1.2. DE LA COOPERARE REGIONALĂ LA REGIUNI POLITICE ÎN DOMENIUL ENERGIEI ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.3. COOPERĂRI ALE AUTORITĂȚILOR DE REGLEMENTARE A PIETELOR DE ENERGIE ..... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

2. CADRE DE COOPERARE REGIONALE FLATE ÎN AFARA CELUI DE-AL TREILEA PACHET ENERGETIC	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
BOOKMARK NOT DEFINED.	
2.1. COMUNITATEA ENERGETICĂ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.2. CESEC	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.3. TRATATUL CARTEI ENERGETICE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.4. FORMATUL 16+1 DE COOPERARE ÎN DOMENIUL ENERGIEI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.5. PARTENERIATUL ESTIC	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.7. INOGATE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.8. INIȚIATIVA CELOR TREI MĂRI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3. REGLEMENTAREA COOPERĂRII REGIONALE ÎN ENERGIE ÎN ROMÂNIA.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.1. STRATEGIA NAȚIONALĂ DE APĂRARE A ȚĂRII	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.2. STRATEGIA ENERGETICĂ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.3. ROLUL MINISTERULUI ENERGIEI ÎN CALITATE ACTOR ÎN PROCESUL DE COOPERARE REGIONALĂ ÎN DOMENIUL ENERGIEI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.4. ROLUL ANRE ÎN CALITATE ACTOR ÎN PROCESUL DE COOPERARE REGIONALĂ ÎN DOMENIUL ENERGIEI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
BOOKMARK NOT DEFINED.	
3.5. ROLUL MINISTERULUI AFACERILOR EXTERNE ÎN CALITATE ACTOR ÎN PROCESUL DE COOPERARE REGIONALĂ ÎN DOMENIUL ENERGIEI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
CONCLUZIE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

5. SĂRĂCIA ENERGETICĂ ȘI CONSUMATORUL VULNERABIL – CÂT DE DEPARTE SUNTEM DE EUROPA?   **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1. CONCEPT ȘI PROBLEMATIZARE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2. SĂRĂCIE ENERGETICĂ – O PERSPECTIVĂ TEORETICĂ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.1. NOȚIUNI ȘI DEFINIȚII. CONSUMATORUL VULNERABIL ȘI VULNERABILITATEA ENERGETICĂ.	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.2. INDICATORI DE SĂRĂCIE ENERGETICĂ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3. DEFINIȚII, ABORDĂRI ȘI INSTRUMENTE EUROPENE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.1. DOCUMENTE DE STRATEGIE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.2. RECOMANDĂRI, REZOLUȚII, DIRECTIVE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4. DEFINIȚII ȘI POLITICI ÎN STATELE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.1. DEFINIREA VULNERABILITĂȚII ÎN LEGISLAȚIILE NAȚIONALE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.2. FACTORI AI SĂRĂCIEI ENERGETICE ÎN PERSPECTIVĂ REGIONALĂ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.3. ABORDĂRI ȘI DEFINIȚII LA NIVELUL DIFERITELOR STATE ALE UNIUNII EUROPENE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4.4. MĂSURI DE INTERVENȚIE PENTRU COMBATerea SĂRĂCIEI ENERGETICE LA NIVELUL UNOR STATE EUROPENE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5. SĂRĂCIA ENERGETICĂ ÎN ROMÂNIA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5.1. LEGISLAȚIA ROMÂNEASCĂ PRIVIND SĂRĂCIA ENERGETICĂ ȘI CONSUMATORUL VULNERABIL	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5.2. CUM SUNT PROTEJAȚI CONSUMATORII VULNERABILI PRIN INSTRUMENTE DE NATURĂ FINANCIARĂ?	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5.3. CE ADUCE NOU LEGEA PRIVIND VENITUL MINIM DE ÎNCLUZIUNE?	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5.4. CUM SUNT PROTEJAȚI CONSUMATORII VULNERABILI PRIN MIJLOACE NONFINANCIARE?	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5.5. CÂT DE EXACT PUTEAM MĂSURA SĂRĂCIA ENERGETICĂ ÎN ROMÂNIA?	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5.6. SĂRĂCIA ENERGETICĂ VĂZUTĂ DIN TEREN	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5.7. NECESITATEA SIMPLIFICĂRII PROCEDURII DE CONTRACTARE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
6.1. STABILIREA CONTEXTULUI ȘI IDENTIFICAREA PROBLEMELOR	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
6.2. RECOMANDĂRI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
6. CONCLUZII	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

1. CONCLUZII GENERALE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2. NOI OPORTUNITĂȚI DE CERCETARE.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
ANEXE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

BIBLIOGRAFIE   **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

CUVINTE CHEIE

Politică energetică, cooperare regională, cooperare energetică, instituții regionale, sărăcie energetică, România

REZUMAT

Scopul acestei cercetări este de a analiza cadrele de cooperare regională europene în domeniul energiei, în contextul mai larg al politicilor energetice la nivelul Uniunii Europene și al politicilor naționale din rândul statelor membre. Cercetarea are un caracter longitudinal, urmărind evoluția cooperării, a abordării în discursul politic și în documentele legale cu privire la tema energiei. De asemenea, cercetarea are un pronunțat caracter orientat spre politicile publice în domeniul energiei, având în minte contextul politic, regional și de resurse al României.

Din perspectivă disciplinară, această cercetare se plasează, în principal, în sfera științelor politice și a relațiilor internaționale, aducând astfel o contribuție metodologică și conceptuală la dezbaterile – preponderent tehnice – pe tema energiei la care asistăm în România. De asemenea, cercetarea contribuie, în special prin componenta dedicată sărăciei energetice, la ancorarea politicilor energetice în sfera socială, scoțând subiectul din zona strict macroeconomică și tehnică în care este plasat în discursul public.

Contextul pe care se fundamentează această teză se definește printr-un proces continuu de creștere a dependenței externe de resurse a Uniunii Europene pe fondul depletării iremediabile a resurselor fosile interne. Regiunea CEE este, așa cum rezultă din testele de reziliență realizate în 2014, afectată de acest fenomen în măsură deosebită în contextul dependenței de un furnizor extern dominant. În mod paradoxal, se naște

nevoia de sporire a capacității de producție internă de energie. Însă, dată fiind finalitatea resurselor, angajamentul de creștere a producției se orientează spre multiplicarea resurselor și a rutelor, spre resurse regenerabile, tehnologii înalte, spre un nou model de piață și noi forme de consum. Însă, acest angajament larg față de sustenabilitate (atât din perspectiva modelului de piață cât și în ce privește respectarea acordurilor internaționale cu privire la reducerea emisiilor GES) este dificil de realizat în contextul absenței solidarității între statele membre, a coexistenței mai multor modele de piață, precum și a insuficienței interconexiunilor la nivel de infrastructură și procese. Depășirea acestora se poate face prin sporirea cooperării între statele membre, iar abordarea propusă de UE este una regională. Principalul câștigător al unei asemenea perspective este consumatorul, care este plasat în centrul politicii energetice europene și a Uniunii Energetice, cu efecte clare în direcția unei economii energetice integrate, performante, funcționale, competitive și echitabile.

În acest context, cercetarea urmărește răspuns la patru întrebări majore de cercetare elaborate mai jos. Acestea sunt tratate succesiv în capitole distincte ale tezei care urmăresc o analiză aprofundată. Aceste capitole sunt anticipate de o analiză teoretică care urmărește plasarea discuției într-un cadru mai larg conceptual, clarificarea noțiunilor și a direcțiilor de analiză.

1. Ce loc ocupă cooperarea regională în politica energetică europeană și cum a evoluat cadrul normativ cu privire la acest aspect în documentele europene?
2. Care este reflecția empirică a cadrului normativ european și a discursului politic cu privire la politicile energetice la nivel european și cu precădere în regiunea central-est europeană? Cu alte cuvinte, cum s-au materializat în practică aceste instrumente de cooperare în regiune?
3. Cum se încadrează o politică europeană centrată pe consumator într-un raționament al cooperării regionale?
4. Cum acționează România într-o politică fundamentată pe cooperare regională și axată pe consumator?

Metodologia folosită pentru analiză constă într-o combinație între metode cantitative și calitative. Clarificarea conceptelor și fundamentarea contextului au fost realizate prin studiul literaturii și o analiză longitudinală a documentelor europene. Aceeași

metodă stă la baza procesului de identificare și conturare a platformelor de cooperare din regiunea noastră. Politica și atitudinea privind strategia României de implicare în aceste procese este clarificată prin două metode principale: studiul documentelor strategice și al discursurilor politice, respectiv prin interviuri nestructurate cu persoane cheie din sistem. Capitolul privind sărăcia energetică se fundamentează pe o combinație de metode cantitative și calitative. Clarificarea conceptelor și a politicilor europene și a statelor membre este realizată prin studiul literaturii de specialitate și a politicilor publice existente - prin accesul la documente și declarații politice. Pe baza acestui studiu sunt extrași principalii indicatori care sunt folosiți la concatenarea bazelor de date obținute de la Ministerul muncii și oficiul național de statistică. Rezultatele obținute sunt confruntate cu realitatea din teren printr-un studiu calitativ realizat pe bază de interviuri cu reprezentanți ai gospodăriilor beneficiare de ajutoare de încălzire, ai instituțiilor care le acordă la nivel local și ai factorilor de decizie, și observații în trei județe reprezentative din perspectiva sărăciei energetice.

Teza debutează cu un capitol introductiv care definește contextul analizei. Înțelegerea complexității pe care o implică politicile energetice este încă redusă la nivel politic și instituțional. Acest lucru se reflectă nu doar în faptul că statul român nu percepe încă o miză în ceea ce privește susținerea agendei de cercetare în domeniul politicilor energetice, ci, mai important, în nevoia de clarificare strategică a rolului pe care energia îl joacă în evoluția statului și societății românești. România se află într-un context internațional delicat și tensionat, fără perspective de clarificare pe termen scurt. Suntem membri ai unei Uniuni Europene aflată în căutarea propriei identități și stabilități, după creșterea rapidă a numărului de membri din ultimii 15 ani și aflată mai mult ca niciodată sub atacul unor forțe destabilizatoare aflate chiar în interiorul său. Brexitul și răspândirea discursurilor iliberale și eurosceptice, în special în Europa postcomunistă (dar nu numai), obligă Uniunea să își redefinească fundamentele stabilității la nivel trans-sectorial. Suntem membri ai celei mai puternice alianțe militare din istorie (NATO), fără îndoială o garanție pentru securitatea militară a țării, dar care la rândul ei se vede pusă în fața unor diviziuni interne care îi pun în pericol stabilitatea și eficiența și care poate cu greu să internalizeze toate tipurile de dezechilibre din regiune, cum ar fi cel de natură energetică. Ne aflăm într-un context regional dominat de instabilitate (conflictele înghețate din estul Ucrainei și Transnistria, dar și proximitatea geografică cu conflictul din Siria), de euroscepticism

și iliberalism în întreaga zonă a Mării Negre cu efecte tot mai vizibile la nivel internațional și sub spectrul constant al asertivității Rusiei care se află în căutarea unui rol cât mai important. Folosindu-se de poziția dominantă în materie de resurse, atât în raport cu regiunea în care ne aflăm cât și în sistemul internațional în ansamblu, înțelege bine importanța deficitului energetic al statelor membre și îl traduce cu succes în situații de imixtiune în afacerile interne ale UE. În tot acest context există o neclaritate puternică în raport cu poziționarea României în regiune și cu modul de gestionare a instrumentelor interne și regionale în acest sens.

Nu în ultimul rând, ne aflăm într-un context politic intern contradictoriu. Din punct de vedere instituțional, constatăm stabilitate la nivelul majorității parlamentare în urma alegerilor din 2016, dar o privire rapidă la nivel de discurs și de acțiune ale principalilor actori politici arată o stare permanentă de tensiune între președinte, pe de o parte, respectiv Parlament și Guvern, pe de alta, precum și între o bună parte a sistemului de justiție (în special breasla magistraților) și majoritatea parlamentară. De asemenea, constatăm și instabilitate crescută la nivelul Guvernului, în pofida stabilității numerice de la nivelul majorității parlamentare. Pe tot acest fond politic, asistăm la un fenomen mai mult sau mai puțin subtil de politizare a sistemului energetic în contextul în care procesele își urmează interția instituțională consacrată, și al absenței unei strategii energetice naționale asumate politic. Toată dinamica se petrece în contextul liberalizării pieței, a angajamentelor internaționale de reducere a emisiilor, pe măsură ce infrastructura internă se uzează tot mai tare, iar procesul de interconectare avansează într-un ritm lent, punând piața internă a energiei și consumatorul, implicit, într-o situație de presiune în raport cu oportunitățile de perspectivă.

Mizele politice sunt cu atât mai mari cu cât România este o țară bogată din punct de vedere al resurselor energetice. Acest aspect este ilustrat cu atât mai mult de recenta descoperire a resurselor de gaze naturale din Marea Neagră, dar care ridică în continuare neclarități din perspectiva gestionării lor. Felul în care România se poate folosi de aceste resurse pentru a-și spori importanța la nivel regional este, de asemenea, neclar. Pe de altă parte, România este puternic afectată de probleme sociale aflată în strânsă legătură cu probleme din sfera politicilor energetice, precum eficiența energetică scăzută a fondului locativ, sau procentul mare de populație aflat într-o zonă

a veniturilor care le îngreunează accesul la resursele de energie necesare pentru un nivel mulțumitor de calitate a vieții. În absența unei perspective integrate a acestor probleme la nivel politic și instituțional, calitatea politicilor energetice (și nu numai) are puternic de suferit.

Cercetarea realizată prin teza de doctorat aduce contribuții pe cel puțin două planuri. În plan teoretic contribuie la dezvoltarea teoriei regionalismului contemporan prin integrarea dimensiunii cooperării energetice. În al doilea rând, reușeste să conjuge dimensiunea de politică energetică cu teoria diplomației publice și să propună nevoia de a dezvolta strategic dimensiunea discursivă a diplomației energetice ca instrument de consolidare a poziției României în regiune. Această contribuție este una originală, întrucât în literatura de diplomație publică nu există încă o dimensiune energetică foarte bine conturată. În al treilea rând, în context academic românesc, această cercetare se plasează la intersecția dintre științe politice și relații internaționale, aducând astfel o contribuție metodologică și conceptuală la dezbaterile – preponderent tehnice – pe tema energiei la care asistăm în România. De asemenea, cercetarea contribuie, în special prin componenta dedicată sărăciei energetice, la ancorarea politicilor energetice în sfera socială, scoțând subiectul din zona strict macroeconomică și tehnică în care este plasat în discursul public. În al patrulea rând, teză propune dezvoltarea unei arii de studii în direcția analizei politicilor energetice în strânsă legătură cu realitățile politice românești. În cele din urmă, teza contribuie la inițierea sărăciei energetice ca domeniu de cercetare distinct în țara noastră propunând un volum consistent de analize.

În domeniul politicilor publice, este prima analiză academică sistematică realizată asupra procesului de elaborare a politicilor publice în domeniul energiei din țara noastră, ceea ce presupune o punere laolaltă a tuturor documentelor de politici publice importante, o identificare completă a actorilor relevanți și a interacțiunii dintre aceștia, o înțelegere a circuitelor deciziilor dinspre instituții către politicile publice. Ca urmare a cercetării, se identifică nevoi de îmbunătățire și se fac recomandări punctuale atât în zona de cooperare energetică regională, în cea de diplomație publică, cât și în cea de sărăcie energetică, ținând cont de cunoașterea produsă prin această cercetare dar și de cea existentă la nivelul experților din țara noastră.

Capitolul al doilea elaborează cadrul teoretic în care se înscrie cercetarea. Mai întâi, reflectează asupra modului în care fenomenul cooperării regionale se regăsește în literatură prin prisma teoriilor regionalismului. Totodată, realizează o corelație între cooperarea regională în sens larg și cooperarea în domeniul energiei. În al doilea rând, se focalizează asupra conținutului și sensului cooperării. Astfel, pornind de la obiectivele României legate de poziționarea strategică în regiune, în general, și specific pe subiectul energiei, analizează instrumentele de politică externă care favorizează o asemenea evoluție. Cadrul de analiză este asigurat făcându-se apel la teoria puterii și la trinomul *hard power-soft power-smart power* a lui Joseph Nye dar și la constructivism în relațiile internaționale. Constructivismul alocă dialogului în cooperare un merit important în negocierea de identități și roluri.

Al treilea capitol este dedicat principalelor reglementări europene în materie de cooperare regională în energie. Pe parcursul acestui demers longitudinal, sunt identificați rolul pe care cooperarea regională îl ocupă în politica energetică europeană, principalii actori instituționali (la nivel de UE sau State Membre) și din sfera economică și principiile care stau la baza proceselor de cooperare. Capitolul urmărește să clarifice modul în care conceptul de cooperare regională în domeniul energiei se reflectă în documentele europene și cum anume acesta și instrumentele aferente se clarifică în timp, evoluând de la mecanisme dispersate, predominant informale, focalizate în special pe spațiul european intern, spre cadre largi, tot mai puternic formalizate și mai bine definite instituțional și geografic. Totodată, este clarificată abordarea regională a cooperării și modul în care regiunea CEE este integrată în acest raționament.

În continuarea acestui demers, cel de-al patrulea capitol constituie o analiză concretă asupra cadrelor de cooperare regională în domeniul energiei funcționale în regiunea noastră. Sunt identificate atât platformele formale, cât și cele informale; mecanisme ale Uniunii Europene cât și independente de această structură regională; încercându-se înțelegerea rolului, conținutului, tipologiei fiecăruia, dar și a modului în care acestea se întrepătrud. Mai mult, se evaluează modul în care preocuparea spre cooperare în aceste cadre se reflectă în obiectivele strategice și în practica instituțională ale României.

Revendicându-se de la discuția privind centralitatea consumatorului în politica energetică europeană și plasându-se în cadrul teoretic care se referă la sensul și conținutul cooperării, al cincilea capitol este dedicat sărăciei energetice. El surprinde o altă dimensiune a discursului despre energie la nivel european, dar pentru care nu există o abordare unitară la nivelul tuturor statelor membre. Capitolul detaliază situația României cu privire la sărăcia energetică, trecând în revistă și abordările celorlalte state europene. Analiza evidențiază necesitatea aplicării unor principii de piață care sunt menite să capaciteze consumatorul în calitate de actor relevant pe piața de energie și să îi protejeze pe cei aflați în situație de vulnerabilitate sau sărăcie energetică. Rezultatele obținute prin aplicarea metodelor de analiză cantitativă relevă faptul că la nivelul României procentul din populație care se confruntă cu aceste riscuri este suficient de mare încât această problemă să poată fi ignorată și să nu devină o abordare dominantă în ce privește gestionarea pieței de energie din România. Mai mult, analiza simptomatică a fenomenului ne convinge asupra faptului că România poate deveni reprezentativă pentru întreaga regiune, având în vedere că mulți din factorii cauzali (structurali, sociali și economici, model de piață, calitatea instituțiilor și a politicilor publice, etc.) se datorează moștenirii comune din perioada comunismului. Modul în care fenomenul se manifestă este, de asemenea, similar. Lipsa studiilor sistematice asupra sa în regiune, face ca România să fie un caz exemplar. Asumarea acestui subiect de către țara noastră la nivel european și a tuturor platformelor de cooperare regională, cu atât mai mult cu cât bilanțul energetic este comparativ mai bun, poate fi o oportunitate bună de poziționare a României pe un subiect care este puternic trans-sectorial și care oferă oportunitate de acces către teme cu mize politice mult mai importante.

Plecând de la analizele realizate în capitolele anterioare, în spirit integrativ capitolul de concluzii reia întrebările de cercetare și, prin prisma cadrului teoretic, identifică cele mai importante constatări în raport cu temele tratate. Acestea au atât valoare teoretică, cât și aplicată, în principal în raport cu politicile publice din România. Nu în ultimul rând, plecând de la neajunsurile identificate de-a lungul cercetării, capitolul propune o serie de direcții și oportunități ulterioare de cercetare.

